

مجله سهیل

پویان رضوانی^۱

مجله سهیل یکی از مجله‌های تخصصی در زمینه تاریخ علم در تمدن اسلامی است که انتشار آن از سال ۲۰۰۰ میلادی در بارسلون اسپانیا آغاز شده است. این مجله که تقریباً به صورت سالنامه منتشر می‌شود، از مهمترین نشریه‌های عرصه تاریخ علم است که همکاری سرشناس‌ترین پژوهشگران این رشته در انتشار آن، نشانگر ارزش علمی آن است. سردبیری سه شماره نخست این مجله بر عهده خوان ورنیت^۲ بوده است و در شماره نخست آن، خوسف کاسولراس^۳، مونیکا ریوس^۴ و خولیو سامسو^۵ در سمت مشاوران سردبیر با این نشریه همکاری می‌کرده‌اند. اعضای هیئت تحریریه این شماره را امیلیا کالوو (دانشگاه بارسلون)، مارگاریتا کستلز (دانشگاه بارسلون)، خوسف کاسولراس (دانشگاه بارسلون) خوزه کاباس (دانشگاه پومپئو فابرا^۶، بارسلون)، مرسه کومس (دانشگاه بارسلون)، میگل فورکادا (دانشگاه بارسلون) اکسپیراسیون گارسیا سانچز (انجمن عالی پژوهش‌های علمی گرانا)، انخل مسترس (دانشگاه بارسلون)، روزر پوژ (دانشگاه بارسلون)، مونیکا ریوس (دانشگاه بارسلون)، خولیو سامسو (دانشگاه بارسلون) و مرسه ویلادریک (دانشگاه بارسلون) تشکیل می‌داده‌اند.

آقایان محمد باقری (ایران)، جان لثارت برگرن (کانادا)، چارلز برنت (انگلستان)، محمد الفیض (مراکش)، برنارد گلد اشتاین (امریکا)، سامی حمارنه (مالزی)، یان پیتر هوخندایک (هلند)، اکمل‌الدین احسان اوغلو (ترکیه)، دانیل ژاکار (فرانسه)، ادوارد استوارت کندی (لبنان)، دیوید آنتونی کینگ (آلمان)، پاول کونیچ (آلمان)، ریچارد لورچ (آلمان)، خالد ماغوظ (سوریه)، جان نورث (هلند)، دیوید پینگری (امریکا)، جمیل رجب (امریکا) و جرج صلیبا (امریکا) اعضای هیئت مشاوران این نشریه بوده‌اند.

عناوین جلد اول (۲۰۰۱م):

– «تصحیح، ترجمه و شرح رساله فی نسبة ما یقع بین ثلاثة خطوط من خط واحد از ابوسهل

^۱ کارشناس ارشد تاریخ علم، پژوهشکده تاریخ علم دانشگاه تهران، pnrezvani@gmail.com

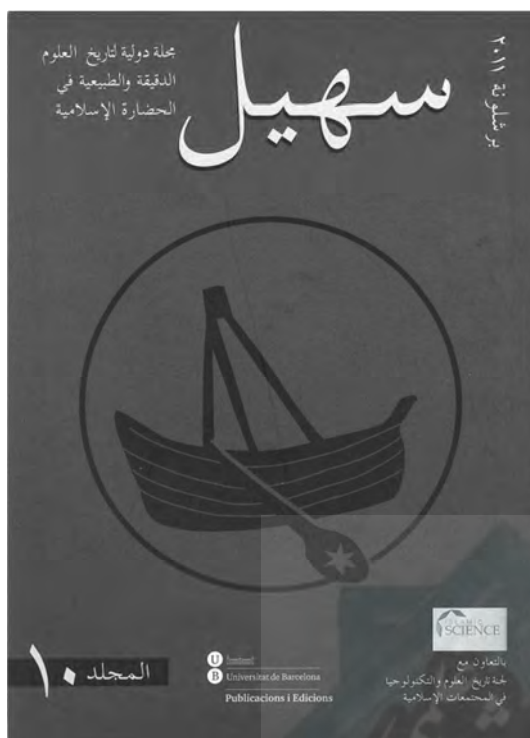
^۲ Juan Vernet

^۳ Josep Casulleras

^۴ Mònica Rius

^۵ Julio Samsó

^۶ Pompeu Fabra University

کوهی^۷، جان لنارت برگرن و گلن ون بروملن.

– «اعداد مصور در سنت ریاضی اندلس و مغرب»^۸، احمد جبار.

– «نظریه ماه در زیج الکامل فی التعالیم ابن هائم»^۹، روزر پوژ.

– «ترجمه‌های سانسکریت متن‌های نجومی عربی و فارسی در دربار جایاسیمهای جیبور»^{۱۰}، دیوید پینگری.

– «احکام نجوم و نجوم مردمی: مختصر من الانواء از احمد بن فارس»^{۱۱}، م. فورکادا. او در این مقاله پس از نوشتن

مقدمه‌ای مفصل درباره رساله یاد شده، این رساله را تصحیح کرده است.

– «آشپز که دو تا شد... محاسبه جدیدی از قدیمی‌ترین اندازه‌گیری‌های مسلمانان

در زمینه مساحی»^{۱۲}، پروفیسور دیوید کینگ. مؤلف در این مقاله به روش‌های محاسباتی برخی از منجمان متقدم دوره اسلامی برای سنجش فواصل و زوایای نجومی (مثل عرض جغرافیایی، جهت قبله و...) پرداخته است.

– «فصل مربوط به ستارگان در یک رساله اروپایی قدیمی (حدود ۱۰۰۰ میلادی) درباره کاربرد اسطرلاب»^{۱۳}، پاول کونیچ.

– «برخی از نخستین کاربردهای ربع مجیب»^{۱۴}، ریچارد لورچ.

– «ربع‌های ساعتی ساخته شده برای عرض‌های جغرافیایی خاص در دوره اسلامی سده‌های میانه و تأثیر آن‌ها بر سنت اروپایی»^{۱۵}، مرسه ویلادریک.

⁷ Abū Sahl al-Kūhī's "on the ratio of the segments of a single line that falls on three lines"

⁸ Figurate numbers in the mathematical tradition of al-Andalus and the Maghrib

⁹ The theory of the moon in the *al-Zīj al-Kāmil fi'l-Ta'ālīm* of Ibn al-Hā'im

¹⁰ Sanskrit translations of Arabic and Persian astronomical texts at the court of Jayasimha of Jayapura

¹¹ Astrology and folk astronomy: the *Mukhtaṣar min al-Anwā'* of Ahmad b. Fāris

¹² Too many cooks . . . A new account of the earliest Muslim geodetic measurements

¹³ The chapter on the stars in an early European treatise on the use of the astrolabe (ca. AD 1000)

¹⁴ Some early applications of the sine quadrant

¹⁵ Medieval Islamic horary quadrants for specific latitudes and their influence on the European tradition

نقد و معرفی کتاب

این بخش شامل سه مقاله است. اولین مقاله این بخش مربوط به معرفی کتاب یهودیان و علوم در سده‌های میانه، تألیف وای. لانگرم است و به قلم خولیو سامسو نوشته شده. دومین مقاله درباره کتاب میان اثبات و تصور تألیف لودی نایوتا و آرگو واندراژات است که آن را مرسه کومس نوشته است. در آخرین مطلب از این بخش، مرسه ویلادریچ اثری از یان پیتر هوخندایک را معرفی کرده که در آن رساله‌ای از ابراهیم بن سنان بن ثابت درباره ابزارهای کار با سایه تصحیح و ترجمه شده است.

عناوین جلد دوم (۲۰۰۱م):

در این شماره نام ژوزف بلور^{۱۶} نیز به مشاوران سردبیر و هیئت تحریریه مجله افزوده شده است. همچنین علاءالدین لولج (سوریه) و مصطفی موالدی (سوریه) نیز به جمع هیئت مشاوران این شماره پیوسته‌اند.

– «دستنامه‌ها و جدول‌های نجومی جهان اسلام (۱۹۰۰-۷۵۰ م.): یک گزارش موقت»^{۱۷}، دیوید کینگ، خولیو سامسو و برنارد گلد اشتاین.

– «یک صفحه جهانی برای زمان‌سنجی بر اساس ستارگان، طراحی شده توسط حبش حاسب: متن، ترجمه و شرح»^{۱۸}، فرانسوا شارت و پترا اشمیل.

– «تصحیح، ترجمه و شرح کتاب اخراج الخطین من نقطه علی زاویه معلومه بطریق التحلیل از ابوسهل کوهی»^{۱۹}، جان لنارت برگرن و گلن ون بروملن.

– «انتقادهای ابن هیثم و جابر بن افلاح از مقادیرهای تعیین شده برای پارامترهای حرکتی عطارد توسط بطلمیوس»^{۲۰}، خولیو سامسو.

– «زیج یهودا بن ورقه»^{۲۱}، برنارد گلدشتاین.

– «مدل تواتر ابن هائم»^{۲۲}، مرسه کومس.

نقد و معرفی کتاب

در بخش معرفی و نقد کتاب نیز کتاب‌های حروف رمزی راهبان اثر دیوید کینگ، نجوم در شبه جزیره ایبری: ابراهام زاکوت و انتقال از نسخه خطی به چاپ اثر خوزه کاباس و برنارد گلدشتاین، پزشکی در جامعه چند فرهنگی اثر لوئیس گارسیا بالستر، قبله در اندلس اثر مونیکا ریوس، اسطرلاب مبطن در نجوم اسلامی نوشته ادوارد استوارت کندی، پاول کونیچ و ریچارد لورچ، و بیش به سوی ستارگان. مطالعاتی در

¹⁶ Josep Bellver

¹⁷ Astronomical handbooks and tables from the Islamic world (750-1900): an interim report

¹⁸ A universal plate for timekeeping by the stars by Ḥabash al-Ḥāsib: text, translation and commentary

¹⁹ Abū sahl al-Kūhī's "On drawing two lines from a point at a known angle"

²⁰ Ibn al-Haytham and Jābir b. Aflah's criticism of Ptolemy's determination of the parameters of Mercury

²¹ The astronomical tables of Judah ben Verga

²² Ibn al-Hā'im's trepidation model

تاریخ ریاضیات و علوم طبیعی. یادنامه پژوهشگر متون عربی، پاول کونیچ نوشته منسو فولکرت و ریچارد لورچ معرفی شده‌اند.

عناوین جلد سوم (۲۰۰۲-۲۰۰۳م):

در این شماره ژوزف بلور و مونیکا ریوس مشاوره با سردبیر را بر عهده داشته‌اند.

– «اسطرابی از قرن چهاردهم میلادی در اسپانیای مسیحی با نوشته‌های لاتینی، عبری و عربی: یک شاهد منحصر به فرد در زمینه برخورد بین فرهنگ‌ها»^{۲۳}، دیوید کینگ.

– «نشانه‌گذاری حرفی - عددی عربی، رومی، قبطی یا فقط یونانی؟ نمونه مربوط به نسخه خطی اندلسی مسیحی - عربی قرن دهم»^{۲۴}، رزا کومس.

– «یک نسخه جدید از کتاب‌الیمان ابوبکر حصاری»^{۲۵}، پاول کونیچ.

– «تاج‌الازیاج محی‌الدین مغربی (درگذشته به سال ۱۲۸۳): روش‌های محاسبه»^{۲۶}.

– کارلوس دورچ؛ «آزیرا، الهتما: دو روش عربی در تقسیم آب»^{۲۷}، توماس کلیک و سیمون تیکزرا.

– «یادداشتی بر «تصحیح» کوپرنیک در مورد ماه قمری متوسط بطلمیوس»^{۲۸}، جی. ل. مانچا.

– «نظریه‌های نصیرالدین طوسی درباره رؤیت هلال ماه به همراه تحلیل آنها بر اساس ضوابط سمت - ارتفاعی جدید»^{۲۹}، حمیدرضا گیاهی یزدی.

²³ An astrolabe from 14th century Christian Spain with inscription in Latin, Hebrew and Arabic. A unique testimonial to an intercultural encounter

²⁴ Arabic, Rūmī, Coptic, or merely Greek alphanumerical notation? The case of a Mozarabic 10th century andalusī manuscript

²⁵ A new manuscript of Abūbākr al-Ḥaṣṣār's *Kitāb al-Bayān*

²⁶ The *Tāj al-aẓyāj* of Muḥyī a-Dīn al-Maghribī (d. 1283): methods of computation

²⁷ Azaria, alhetma: two medieval arabisms reflecting the allocation of irrigation water

²⁸ A note on Copernicus' 'correction' of Ptolemy's mean synodic month

²⁹ Naṣīr al-dīn al-Ṭūsī on lunar crescent visibility and an analysis with modern altitude-azimuth criteria

ترجمه این مقاله در منبع زیر چاپ شده است:

معصومی همدانی، حسین و محمدجواد انواری، استاد بشر: پژوهش‌هایی در زندگی، روزگار، فلسفه و علم خواجه نصیرالدین طوسی (مجموعه مقالات)، انتشارات میراث مکتوب، تهران ۱۳۹۱.

نقد و معرفی کتاب

احیاء نجوم سیاره‌ای در اروپای کارولنژی و پساکارولنژی اثر بروس ایستوود، زیج طلیطله. مروری بر نسخه‌های خطی و نمونه‌های متنی همراه با تصحیح نوشته فریتز پدرسن، حیات و مؤلفات ابن بنا مراکشی مع نصوص غیر منشوره از احمد جبار و محمد اَبَلّاق، تاریخ نوشته‌های نجومی در دوره عثمانی (۲ جلد)، تاریخ نوشته‌های ریاضی در دوره عثمانی (۲ جلد) و تاریخ نوشته‌های جغرافی در دوره عثمانی (۲ جلد) نوشته اکمل‌الدین احسان اغلو.

عناوین جلد چهارم (۲۰۰۴م):

این شماره به سردبیری خوان ورنه و خولیو سامسو منتشر شد. در این شماره علاوه بر ژوزف پلور، امیلیا کالوو، ژوزف کسپولراس، مرسه کومس و روز پوژ مشاوران سردبیر بودند. همچنین در این شماره مونته‌سه دیاز فجارودو از دانشگاه بارسلون به هیئت تحریریه این مجله پیوست.

- «نسخه دومی از زیج ممتحن»^{۳۰}، بنو ون دالن.
- «یادداشت‌هایی بر تصحیح جدیدی از یک نسخه خطی درباره داروشناسی در اسپانیای دوره اسلامی»^{۳۱}، فدریکو کورینت.
- «ضمیمه‌ای بر کتاب ریاضی دانان، ستاره‌شناسان و دیگر دانشمندان تمدن اسلامی و آثارشان (قرن های ۷ تا ۱۹ میلادی)»^{۳۲}، بوریس أبرامویچ روزنفلد.
- «داستان‌های پزشکی در مجموعه‌ای از زندگی‌نامه‌ها اثر ابن جلجل»^{۳۳}، کریستینا الوارز میلان.
- «دو رساله از مغرب درباره میقات (قرن های ۱۴ و ۱۵ میلادی)»^{۳۴}، ایملیا کالوو.
- «نجوم اوایل دوره آلفونسی در پاریس: جدول‌های جان ویموند (۱۳۲۰م)»^{۳۵}، خوزه کاباس و برنارد گلدشتاین.
- «پیدایش یک ریاضی‌دان: قَلْصَادِی (درگذشته به سال ۱۴۸۶/۸۹۱) و رحله او»^{۳۶}، مانوئلا مارین.
- «ترجمه لاتینی اصول اقلیدس منسوب به گرارد کرمونایی مربوط به دوره انتقال عربی»^{۳۷}، گِرِگ دِیونگ.
- «رساله‌ای از ابن معاذ درباره شعاع‌های احکام نجومی»^{۳۸}، خوسف کاسولراس.

³⁰ A second manuscript of the *mumtaḥan zīj*

³¹ Notes on a recent edition of a morisco pharmacological MS

³² A supplement to *mathematicians, astronomers and other scholars of Islamic civilisation and their works* (7th-19th c.)

³³ Medical anecdotes in Ibn Juljul's biographical dictionary

³⁴ Two treatises on *Miqāt* from the Maghrib (14th and 15th centuries A. D.)

³⁵ Early Alfonsine astronomy in Paris: the tables of John Vimond (1320)

³⁶ The making of a mathematician: al-Qalṣādī (d. 891/1486) and his *Rihla*

³⁷ The Latin translation of Euclid's elements attributed to Gerard of Cremona in relation to the Arabic transmission

³⁸ Ibn Mu'adh on the astrological rays

نقد و معرفی کتاب

در بخش معرفی و نقد کتاب، کتاب‌های دایرةالمعارف اندلس از لیرولا و پیورتا؛ تاریخ آثار موسیقی در دوره عثمانی از اکمل‌الدین احسان اغلو؛ انتقال درون فرهنگی دانش علمی در سده‌های میانه: یونانی، عربی و لاتین از آباتوی، رن و وین؛ جادوگری و پیش‌گویی در آغاز اسلام از ساویج اسمیت؛ ریاضی‌دانان، ستاره‌شناسان و دیگر دانشمندان تمدن اسلامی و آثارشان از روزنفلد و احسان اوغلو؛ ابزارسازی ریاضی در مصر و سوریه قرن چهاردهم از شارت؛ علم، فناوری و آموزش در امپراتوری عثمانی از احسان اوغلو؛ جالینوس و جالینوس‌گرایی. نظریه و اعمال پزشکی از دوران باستان تا نوزایی اروپا از گارسیا بالستر و مقاله‌هایی درباره ریاضیات سده‌های میانه: سنت لاتینی از منسو فولکرت معرفی شده‌اند.

عناوین جلد پنجم (۲۰۰۵م):

سردبیری این شماره همچنان بر عهده خوان ورنت و خولیو سامسو بوده است و آرنال بوژنا، امیلیا کالوو، خوسف کاسولراس، مرسه کومس، میگل فورکادا، روزر پوژ، مونیکا ریوس جمع مشاوران سردبیر این شماره را تشکیل می‌دهند. نام آرنال بوژنا از دانشگاه بارسلون همچنین در بین اعضای هیئت تحریریه این مجله نیز به چشم می‌خورد. این شماره شامل مقاله‌هایی به زبان انگلیسی و عربی است که در دو بخش جداگانه آمده‌اند.

مقاله‌های انگلیسی

- «قسطا بن لوقا: الكرة المتحرکة»^{۳۹}، ریچارد لورچ و خوزه مارتینز.
- «نظریات قسطا بن لوقا و آلفونسوی دهم درباره کره آسمان»^{۴۰}، خولیو سامسو.
- «یک متن موازی به همراه یادداشت‌هایی اضافی بر تصحیح جدیدی از یک نسخه خطی داروشناسی اسپانیای دوره اسلامی»^{۴۱}، فدریکو کورینت.
- «رساله‌ای درباره تسبیح و تسطیح شعاعات نوشته ابو مروان استجی»^{۴۲}، خولیو سامسو و حمید پرانی.
- «نمادگذاری حرفی - عددی ارمنی بر یک اسطرلاب ایرانی قرن ۱۴ به دست آمده در فاس»^{۴۳}، رُزا کومس.

³⁹ Qusta ben Luca: De sphaera uolubili

⁴⁰ Qustā ibn Lūqā and Alfonso X on the celestial globe

⁴¹ A parallel text and further notes on a recent edition of a Morisco pharmacological Ms

⁴² The Epistle on *Tasyir* and the projection of rays by Abū Marwān al-Istijī

⁴³ Armenian alphanumerical notation on a 14th century Iranian astrolabe found in Fez

مقاله‌های عربی

- «رساله در تکسیر از ابن عبدون: شاهی بر فعالیت‌های پیشینی در سنت جبر عربی»^{۴۴}، احمد جبار.
- «احمد بن محمد یحصبی قرطبی (۶/۱۲) و کتاب او به نام التبین فی معرفة دخول الشهور والسین (روشنگری در زمینه تعیین آغاز ماه‌ها و سال‌ها)»^{۴۵}، سمیر قدوری.

نقد و معرفی کتاب

از چین به پاریس نوشته‌د، داوین، فولکرت و ون دالن؛ مجموعه مقاله‌های تاریخ نجوم شرقی از رضاءالله انصاری؛ القیصی: مقدمه‌ای بر احکام نجوم از برنت، یاماموتو و یانو؛ موسی بن نوبخت، کتاب الازمنه و الدهور از لابارتا و مسترس؛ ابن هیثم: کتاب المناظر، مقاله‌های چهارم و پنجم از عبدالحمید صبره و زیج آفونسی تولدو از کاباس و گلدشتاین معرفی شده‌اند.

عناوین جلد ششم (۲۰۰۶م):

مقاله‌های انگلیسی

- «دومین ضمیمه بر کتاب ریاضی‌دانان، ستاره‌شناسان و دیگر دانشمندان تمدن اسلامی و آثارشان (قرن‌های ۷ تا ۱۹ میلادی)»^{۴۶}، روزنفلد.
- «اثری جعلی از جالینوس، الادویة المکتومة، همراه با شرحی از حنین بن اسحق»^{۴۷}، گریت بوس-تزی لانگرمین.
- «نگاهی دوباره به صفحه جهانی»^{۴۸}، امیلیا کالوو و روزر پوژ.
- «اثری از جابر بن افلاح درباره روش چهارگرفتی برای پیدا کردن دوره هلالی در ماه‌های غیر عادی»^{۴۹}، خوزه پلور.
- «اثری از ابن عبدون درباره اندازه‌گیری سطح: شاهی بر سنت پیش از جبری»^{۵۰}، احمد جبار.

مقاله‌های عربی

- «[تصحیح رساله] مقدمه‌ای بر فن هندسه از قسطا بن لوقا بعلبکی»^{۵۱}، یوسف گرگور.
- «متمم رساله در تکسیر از ابن عبدون»^{۵۲}، احمد جبار.

^{۴۴} الرسالة فی التکسیر لابن عبدون: شاهد علی الممارسات السابقة للتقلید الجبری العربی

^{۴۵} احمد بن محمد یحصبی القرطبی (القرن ۱۲/۶) و کتابه التبین فی معرفة دخول الشهور والسین

^{۴۶} A second supplement to mathematicians, astronomers, and other scholars of Islamic civilisation and their works (7th-19th c.)

^{۴۷} Pseudo-Galen, *al-Adwiya 'l-maktūma*, with the commentary of Ḥunayn ibn Ishāq

^{۴۸} The universal plate revisited

^{۴۹} Jābir b. Aflāḥ on the four-eclipse method for finding the lunar period in anomaly

^{۵۰} Ibn 'Abdūn's epistle on surface measuring: a witness to the pre-algebraical tradition

^{۵۱} المدخل ألی صناعة الهندسة لقسطا بن لوقا بعلبکی (ت. ۹۱۰/۳۰۰)

^{۵۲} تمة الرسالة فی التکسیر لابن عبدون

معرفی و نقد کتاب

جلدهای سوم و چهارم کتابخانه اندلس از لیرولا و پیورتا و فرغانی، درباره اسطرلاب از ریچارد لورچ معرفی شده‌اند.

عناوین جلد هفتم (۲۰۰۷م):

- «نمایه‌ای از نام‌های نویسندگان برای بررسی نسخه‌های خطی علمی کتابخانه ملی مصر»^{۵۳}، بنو ون دالن و دیوید کینگ.
- «زیج ابن عزّوز قسطنطینی برای محاسبه شاخص‌های نجومی سیاره‌ها»^{۵۴}، خوسف کاسولراس.
- «علوم دوره اسلامی در اروپای قرن شانزدهم: گایلابوم پوستل (۱۵۸۱-۱۵۱۰) و نجوم دوره اسلامی»^{۵۵}، جرج صلیبا.
- «یادواره استاد بوریس روزنفلد (۳۰ اوت ۱۹۱۷- ۵ آوریل ۲۰۰۸)»^{۵۶}، سرگی دمیدف، ماریام روژانسکایا و الکساندر ولودارسکی.

معرفی و نقد کتاب

علم در تاریخ کاتالان از خوان ورننت و پارس رامون؛ علوم دوره اسلامی و شکل‌گیری نوزایی در اروپا از جرج صلیبا؛ اسکندران‌های متقدم: پژوهشی در چند اثر کهن احکام نجومی لاتینی با منشأ عربی (قرن دهم میلادی) تألیف دیوید ژوست؛ ریاضیات بی‌نهایت کوچک‌ها از قرن نهم تا یازدهم میلادی: جلد ۵، ابن هیشم از رشدی راشد؛ گسترش ریاضی در اروپای سده‌های میانه: مسلمانان از منسو فولکرت و دیدگاه‌های سده‌های میانی درباره کیهان: تصویرسازی جهان در سده‌های میانه مسیحی و اسلامی از اولین ادسون و اسمیت ساویج پرداخته شده است.

عناوین جلد هشتم (۲۰۰۸م):

- «تحریر نصیرالدین طوسی بر کتاب الأکر تودوسیوس»^{۵۷}، سیدلی و کوسوبا.
- «رساله جابر بن افلاح درباره ماه گرفتگی»^{۵۸}، بلور.
- «ابزاری برای محاسبات کلی ساخته نسطولوس در بغداد حدود سال ۹۰۰ میلادی»^{۵۹}، دیوید کینگ.
- «منازل قمر و زمان‌سنجی در غرب جهان اسلام»^{۶۰}، خولیو سامسو.

⁵³ An index of authors to a survey of the scientific manuscripts in the Egyptian National Library

⁵⁴ Ibn 'azzuz al-Qusanfīnī's tables for computing planetary aspects

⁵⁵ Arabic science in sixteenth-century Europe: Guillaume Postel (1510-1581) and Arabic astronomy

⁵⁶ In memoriam: Professor Boris A. Rosenfeld (30th August 1917-5th April 2008)

⁵⁷ Naṣīr al-Dīn al-Tūsī's revision of Theodosius's *Spherics*

⁵⁸ Jābir b. Aflāḥ on lunar eclipses

⁵⁹ An instrument of mass calculation made by Naṣṭūlus in Baghdad ca. 900

⁶⁰ Lunar mansions and Timekeeping in western Islam

- «مقدمه‌ای بر هندسه از قسطا بن لوقا: ترجمه و شرح»^{۶۱}، پان پ. هوندایک.
- «اطلس‌های دریایی از علی شرفی»^{۶۲}، مونیکا هررا کسپس.
- «یادواره چی. دی. نورث: مورخ علوم دقیق»^{۶۳}، برین مارتین.

معرفی و نقد کتاب

کتاب عمده الطیب فی معرفة النبات لكل لیب از ابوالخیر اشبیلی، همگام با افلاک: مطالعاتی دربارهٔ زمان سنجی نجومی و ابزارسازی در سده‌های میانی تمدن اسلامی (در دو جلد) از دیوید کینگ و پزشکی در سده‌های میانی تمدن اسلامی از پیتر پورمن و امیلی ساویج اسمیت بررسی شده‌اند.

عناوین جلد نهم (۲۰۰۹-۲۰۱۰م):

این شماره با سرمقاله «مجله‌های علمی زیر فشار تهدید: واکنشی مشترک از سوی نویسندگان مقاله‌های تاریخ علم، فناوری و پزشکی»^{۶۴} آغاز می‌شود.

- «تاریخ احکام نجومی پیغمبر و آغاز دورهٔ خلافت از بتانی»^{۶۵}، ادوارد استوارت کندی، شاگردان پیشین و همکاران وی.
- «جدول‌های پیچیدهٔ خازنی در پیش‌بینی رؤیت هلال ماه»^{۶۶}، حمیدرضا گیاهی یزدی.
- «یادوارهٔ ادوارد استوارت کندی»^{۶۷}، نورا و میشل کندی، دیوید کینگ و خولیو سامسو.
- «یادوارهٔ مرسه کومس»^{۶۸}، خولیو سامسو و روزر پوز.

معرفی و نقد کتاب

جنبه‌هایی از کاربرد اسطرلاب: «تناسبات معماری» در اروپای قرن دهم و یازدهم از آریانا بورلی؛ کتاب رازها حاصل انگاره‌ها. ماشین‌های افسانه‌ای ۱۰۰۰ سال پیش: ابن خلف مرادی از ماسیمیلیانو لیس، ماریو تادئی و ادواردو زانون؛ از عربی به لاتینی در سده‌های میانه. مترجمان، روشنفکران آنان و فضای اجتماعی از چارلز برنت و نجوم و احکام نجوم در اندلس و مغرب از خولیو سامسو.

عناوین جلد دهم (۲۰۱۱م):

در این شماره احمد جبار، استاد افتخاری دانشگاه لیل فرانسه، برنارد گلداشتاین، استاد بازنشستهٔ

⁶¹ The introduction to Geometry by Qusṭā ibn Lūqā: translation and commentary

⁶² The nautical atlases of 'Alī al-Sharāfī

⁶³ In memoriam: J. D. North: historian of the exact sciences

⁶⁴ A joint response from history of science, technology and medicine editors

⁶⁵ Colleagues and former students, al-Battānī's astrological history of the prophet and the early caliphate

⁶⁶ Al-Khāzīnī's complex tables for determining lunar crescent visibility

⁶⁷ In memoriam: Edward S. Kennedy

⁶⁸ In memoriam: Mercè Comes

دانشگاه پیتسبورگ امریکا، اکمل الدین احسان اوغلو از دانشگاه استانبول ترکیه، دیوید کینگ، استاد بازنشسته دانشگاه گوته از فرانکفورت آلمان، ریچارد لورچ از دانشگاه مونیخ آلمان و امیلی ساویج اسمیت، استاد دانشگاه آکسفورد انگلستان و نماینده دانشگاه بارسلون اسپانیا، مشاوران سردبیر هستند.

- «تئودوسیوس، الأيام واللیالی»^{۶۹} از پاول کونیچ و ریچارد لورچ [این مقاله شامل متن عربی ۳ قضیه از رساله الأيام واللیالی، ترجمه انگلیسی و یادداشت‌های مختصری درباره آنها است].
- «مرور علمی خیام بر جبر»^{۷۰}، جفری اوآکس.
- «اثر سولومون فرانکو درباره نقطه صفر تواتر»^{۷۱}، برنارد گلدشتاین.
- «از یک شعر عربی آسمانی تا یک اسطرلاب معمایی یهودی-عربی»^{۷۲}، محمد ابوزید، دیوید کینگ و پترا اشمیل.
- «یادواره خوان ورنه»^{۷۳}، خولیو سامسو.

معرفی و نقد کتاب

تئودوسیوس، المساکن. ترجمه‌های عربی و لاتین سده‌های میانه از پاول کونیچ و ریچارد لورچ؛ تئودوسیوس، الأکر. ترجمه‌های عربی و لاتین سده‌های میانه از پاول کونیچ و ریچارد لورچ؛ کتاب التجارة (در هندسه عملی) جعفر آقایانی چاوشی؛ گزیده‌ای از مقاله‌ها درباره نجوم سده‌های میانه و رنسانس از جرزی دوبرزیک؛ از یونانی به عربی. تصحیحی انتقادی به همراه ترجمه و شرح کتاب ایام‌البحران جالینوس از حنین بن اسحق نوشته گلن کوپر، و مواد معدنی در داروشناسی دوره اسلامی از فایبان کاس.

باید یاد آور شد که مجله سهیل از دهمین شماره، به «انجمن تاریخ علم و فناوری در جوامع اسلامی»^{۷۴} پیوسته است.

⁶⁹ Theodosius, De diebus et noctibus

⁷⁰ Al-Khayyām's scientific revision of algebra

⁷¹ Solomon Franco on the zero point for trepidation

⁷² From a heavenly Arabic poem to an enigmatic Judeo-Arabic astrolabe

⁷³ In memoriam: Juan Vernet

⁷⁴ Commission on History of Science and Technology in Islamic Societies.